

## Några rader från ordföranden

Programpunkterna vid årsmötet den 18 april 2002 refereras på annan plats i detta nummer. Styrelsen står nu inför det andra året av sin mandattid. Vilka är planerna? Under den formella delen av årsmötet hade jag anledning att kort beröra den saken. Som information också till dem som inte hade möjlighet att närvara vid mötet vill jag nämna följande.

Riskkollegiets verksamhet kan naturligtvis utformas på många olika sätt och vara mer eller mindre omfattande. Gränserna måste vi sätta själva. Vi har inom styrelsen resonerat oss fram till att en rimlig ambitionsnivå är ungefär ett större och ett mindre arrangemang per "termin". Vi bör hitta teman som är av intresse för olika medlemsgrupper inom föreningen. Arrangemangen ska inte vara avsedda enbart för föreningsmedlemmar, utan ges en sådan uppläggningsform att de kan vara attraktiva också för icke-medlemmar. Vi hoppas att på detta sätt kunna intressera flera personer för medlemskap.

"Större" arrangemang definieras som möten i olika former där flera i förväg vidtalade personer deltar med förberedda inlägg – och där naturligtvis också mötesdeltagarna erbjuds tillfälle att delta i en diskussion. "Mindre arrangemang" är möten av typen en föreläsare och efterföljande diskussion med denne. Härtill kommer naturligtvis föreningens årsmöte.

Vi har lyckats etablera ett samarbete med Naturvårdsverket. En överenskommelse har träffats av innebörd att vi ges tillfälle att åren 2002-2003 ordna sammanlagt tre seminarier kring teman som både vi och Naturvårdsverket finner intressanta. Det första seminariet av detta slag var det s.k. Zoonos-seminariet den 12 mars 2002 (se referat på annan plats).

Tema för ett andra seminarium är preliminärt *Risker för oväntade händelser med katastrofala konsekvenser för hälsa och miljö*. Preliminär tidpunkt är en eftermiddag under veckan 4-8 november. En arbetsgrupp inom styrelsen arbetar just nu med att konkretisera förslaget inför styrelsens nästa sammanträde. Styrelsen har också fört diskussioner kring ett tredje seminarietema, *Hur olika aktörer överdriver eller förringar risker*. Kanske kan detta genomföras under våren 2003. Diskussionen vid årsmötet gav konstruktiva bidrag till styrelsens fortsatta överväganden kring dessa och andra teman. Jag hoppas att det ska vara möjligt att under juni månad redovisa dessa planer mer i detalj.

Några ord om föreningens ekonomiska ställning är också på sin plats. Den behöver förbättras. Det har under det gångna året tyvärr inte lyckats oss att intressera ytterligare företag eller institutioner att som stödorganisationer betala 10 000 kronor per år till Riskkollegiet. Men våra ansträngningar fortsätter och vi fick vid årsmötet en del nya uppslag att bearbeta.

Föreningens medlemsavgift fastställs varje år av årsmötet. Sedan några år uppgår den till 200 kronor per år. På förslag av styrelsen beslöt årsmötet om att oförändrad avgift även under år 2002. Styrelsen menar att avgiften ligger på en rimlig nivå och att föreningens ekonomiska problem inte kan lösas genom en höjning. De som var närvarande vid årsmötet verkade dela denna bedömning och pekade också på möjligheten att avgiftsbelägga deltagandet i olika evenemang.

/Olof Söderberg

\*\*\*\*\*

## En ny myndighet för ökad säkerhet

Den 1 juli i år får Sverige en ny myndighet inom säkerhetsområdet, samtidigt som en gammal trotjänare läggs ned. En ny **Krisberedskapsmyndighet** bildas med ansvar för att samordna planeringen när det gäller beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och krig. Samtidigt läggs Överstyrelsen för civil beredskap, samt delar av Styrelsen för psykologiskt försvar, ned.

Det kan se ut som en tanke att en ny myndighet med ansvar för krishanteringsfrågor uppstår just nu. Frågor om samhällets sårbarhet och förmåga att hantera svåra kriser är mer aktuella än någonsin. Men förändringarna är inte i första hand ett svar på lärdomar från den 11 september (i USA numera bara ”911”), utan återspeglar en utveckling som pågått i Sverige under hela 90-talet.

En ny syn på risker i samhället markerades tydligt redan i Hot- och riskutredningens betänkande *Ett säkrare samhälle* (SOU 1995:19). Här skisserades hur samhällsutvecklingen för med sig nya och tidigare okända risker, samt hur konsekvenser av allvarliga olyckor sprids allt lättare mellan verksamheter och geografiska områden. Ett brett spektrum av fredstida risker som samhället måste rusta inför lyftes fram – bland andra risker förknippade med massflykt, terrorism, sabotage, miljökatastrofer och olyckor med kärnenergi eller kärnvapen. Därefter har följt en serie utredningar och skrivelser som har behandlat hur civila försvaret och samhällets räddningstjänst skall

organiseras för att möta den nya hotbilden. I maj förra året kom ett omdiskuterat betänkandet *Säkerhet i en ny tid* från Åke Pettersons Sårbarhets- och säkerhetsutredning (SOU 2001:41) med förslag på en genomgripande omstrukturering av civila delar av totalförsvaret.

I mitten av mars i år överlämnade så regeringen en proposition till riksdagen om *Samhällets säkerhet och beredskap* (2001/02:158). Förslag lämnas på ett nytt politikområde inom totalförsvaret med benämningen *Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar*, ett nytt planeringssystem för styrning och uppföljning av samhällets beredskap samt inrättande av en särskild Krisberedskapsmyndighet.

Enligt förslaget skall den nya myndighetens verksamhet organiseras i tre olika block. Det första blocket är kunskapsuppbyggnad, med ansvar för forskningssamordning, omvärldsbevakning och omvärldsanalys. Det andra blocket är planering och samordning, inom ramen för ett reformerat planeringssystem för det civila försvaret. Här förväntas den nya myndigheten få en central roll när det gäller att lämna förslag till fördelning av resurser för civilt försvar och åtgärder som stärker beredskapen mot svåra påfrestningar i fred. Det tredje blocket handlar om kunskapsspridning och stöd i olika former av kriser. Här skall myndigheten arbeta med att höja medvetenheten i frågor som rör samhällets sårbarhet och utveckla olika samhällsaktörers kompetens då det gäller krishanteringsmetodik. En viktig del här handlar om att bygga nätverk för att länka samman en mängd samhällsaktörer som på olika sätt berörs. Om det inträffar en krissituation skall krishanteringsenheten även kunna ge stöd till andra myndigheter och organisationer, både i ett akutskede och i arbetet efter en kris.

Att hitta ett lämpligt namn på myndigheten har säkert inte varit det lättaste. En invändning mot att inkludera termen ”beredskap” har varit att många fortfarande då tänker på andra världskriget, med associationer till 40-talets kalla vintrar och gengasaggregat. Ett till synes segrande motargument har varit att den tankebanan är starkt åldersrelaterad och därför, uttryckt rakt på sak, ett övergående problem. Det är uppenbarligen dags att tänka nytt kring beredskapsbegreppet.

Generaldirektör för den nya myndigheten blir Ann-Louise Eksborg, tidigare ordförande i Statens Haverikommission. Utredningen som förbereder den nya myndigheten har en egen hemsida där de berättar om sitt arbete. Adressen är [www.sou.gov.se/beredplanmynd](http://www.sou.gov.se/beredplanmynd)

I den senaste propositionen föreslår regeringen även att ett särskilt centrum för risk- och säkerhetsutbildning ska bildas inom Statens räddningsverk. Centrumets

verksamhet ska omfatta den verksamhet som idag bedrivs inom Räddningsverkets skolor, samt även erbjuda utbildningar för behov hos kommuner eller andra avnämare för att kunna hantera störningar i samhällsviktig verksamhet.

Strukturer som har sin grund i en hotbild som utgick från det kalla kriget skall moderniseras och effektiviseras för att möta en förändrad omvärld. Utvecklingen inom samhällets beredskap kan kanske sammanfattas med en medvetenhet om en breddad risk- och hotbild, flera aktörer inblandade, ett ökat behov av nätverkstänkande, kunskapsuppbyggnad och utbildning samt en ny innebörd i begreppet *beredskap*.

*/Ann Enander*



## **Vetenskapliga rådet**

Medlemmarna i det vetenskapliga rådet kommer alla att få tillfälle att presentera sig själva och sin bakgrund för Risknyttas läsare. Denna gång har turen kommit till Sven Erik Magnusson och Jack Valentin.

### **Ledamoten *Sven Erik Magnusson* presenterar sig**

Med en filosofie magisterexamen i matematik, fysik och numerisk analys som bas fick jag 1965 anställning som forskningsingenjör vid Lunds Tekniska Högskola (LTH). Institutionen hade brandforskning som specialitet och avhandlingen 1974 behandlade säkerhetsanalys av brandutsatta byggnadsdelar. 1986 startade den reformerade brandingenjörsutbildningen i Lund med ett betydande inslag av riskhantering och med bl a kurser i riskanalytiska metoder och riskhänsyn i samhällsplaneringen. Tyngdpunkten var då förlagd till olycksrisker i tekniska system av typen industrialanläggningar och transport av farligt gods. I mitten av 90-talet initierade LTH-ledningen ett utredningsarbete vad gällde en civilingenjörsutbildning i riskhantering och tillhörande forskningsöverbyggnad. Lunds universitets centrum för riskanalys och riskhantering (LUCRAM) startade 1998 med mig som föreståndare och utbildningen i januari 2001. De två årgångar som påbörjat den två-åriga avslutande utbildningen omfattar ett 60-tal studenter.

Verksamheten i LUCRAM och civilingenjörsutbildningen har inneburit en stark utökning av intresse- och forskningsområdet och ett behov av att närmare försöka förstå riskbedömningens och osäkerhetens roll i samhällets

beslutsfattande. Erfarenheter från existerande metoder för riskanalyser pekar entydigt bl a på att metoderna måste utvidgas och utvecklas för att i större utsträckning beakta organisatoriska faktorer som säkerhetskultur, införandet av integrerade ledningssystem för områdena miljö, hälsa och säkerhet samt inte minst den mycket snabba dynamiken vad gäller exempelvis ägandeförhållanden, teknologisk utveckling, konkurrensförhållanden och reduktion i personalstyrkor. Aktuell forskning i ett antal doktorandprojekt är sålunda inriktad på att vidareutveckla metoder för risk- och sårbarhetsanalys som i högre grad än hittills tar hänsyn till mänskliga och organisatoriska faktorer. Forskningen är koncentrerad till området tekniska system och infrastrukturer.

I ett bredare perspektiv är förhoppningen att den utbildning och forskning som jag deltar i ska bidra till att för beslutsfattare och allmänhet synliggöra de faktorer som ligger bakom riskbaserade beslut. Exempel på sådana faktorer kan vara användning av vetenskaplig kunskap, tillgång till teknologi för att kontrollera riskerna, förståelse för de mänskliga reaktioner och värden som styr vår uppfattning om risk.

*/Sven Erik Magnusson*

### **Ledamoten *Jack Valentin* presenterar sig**

#### Lokalvård, internationella förhandlingar och sånt...

Vad gör en vetenskaplig sekreterare i den Internationella Strålskyddskommissionen, ICRP? Redaktören frågade mig eftersom jag ingår i Riskkollegiets vetenskapliga råd. Tja, man är en Mädchen für alles, eftersom sekretariatet har en enda anställd (att vara invald ledamot i kommissionen är ett oavlönat förtroendeuppdrag). Det betyder att man ena dagen sysslar med att formulera strålskyddets långsiktiga mål och kanske deltar i en internationell förhandling om dem, nästa dag ägnar sig åt någon betydligt mer jordnära verksamhet. Inte bokstavligen lokalvård, eftersom Strålskyddsinstitutet stöder oss bl a med ett kontor och därmed också sköter denna hedervärda men föga strålskyddsrelaterade syssla, men t ex granskning av reseräkningar och andra praktiska uppgifter utan samband med strålskydd.

Det kanske verkar överraskande att en organisation vars råd används i hela världen och uttryckligen är basen för FN-standarder, EU-direktiv osv har så liten administrativ bas. Å andra sidan, det borgar för minimal byråkrati och enkla beslut i praktiska frågor. Det är också många andra organisationer som har mindre kontor än folk i allmänhet föreställer sig (FNs vetenskapliga strålningskommitté UNSCEAR har t ex 2 anställda).

Min vardag är alltså en blandning av stort och smått och har inslag av både vetenskap och ganska handfasta uppgifter; i samband med möten och

förhandlingsresor är min arbetstid ytterst inrutad medan jag annars har mycket stor frihet att forma min vardag. Egentligen är det inte alldeles olikt den tillvaro jag en gång förde som universitetsanställd forskare och lärare i statistiskt inriktad genetik, vilket försiggick strax före Noaks Ark.

Jag har också under en tid arbetat på Rättskemiska laboratoriet, men det som främst lett till att jag hamnade på ICRP var min tid som tillsynschef på Strålskyddsinstitutet. Där hade jag först under sju år hand om tillsyn och tillståndsgivning för sjukvård, industri och konsumentprodukter med anknytning till strålning, och sedan ansvarade jag lika länge för strålskyddstillsynen på de svenska kärnkraftverken. Under den tiden fick jag lära mig mycket om strålskydd och riskfrågor, och jag kom in i ett internationellt nätverk, bl a som invald ledamot i olika ICRP-kommittéer. Till min glädje återfann jag också många av mina gamla bekanta som jag tidigare mött på genetikens område – kanske inte så förvånande; strålskydd handlar till stor del om att undvika DNA-skador.

ICRP är formellt sett en ideell stiftelse med säte i England. Vår huvuduppgift är att tillhandahålla rekommendationer (såsom förslag till dosgränser för strålning) och råd om strålskydd. Det gör vi i vår vetenskapliga tidskrift, *Annals of the ICRP*, och en viktig uppgift för mig är att vara tidskriftens redaktör. Där gäller det framförallt att se till att nya publikationer inte oavsiktligt motsäger tidigare rekommendationer och råd.

Jag är sekreterare vid kommissionens möten (viktigt men en rätt liten del av arbetstiden), håller i vår budget, gör anslagsansökningar och skriver rapporter till bidragsgivare. En stor del av min tid går åt till att resa runt i världen och berätta om vår verksamhet och försöka ragga ytterligare bidrag. Vi får naturligtvis också många förfrågningar, både från enskilda personer och i form av remisser från internationella och nationella organ, och jag besvarar dessa frågor (givetvis ofta med hjälp av en eller flera medlemmar med speciellt intresse för det saken gäller).

Är det roligt? Javisst, blandningen av stort och smått borgar för all omväxling man kan begära, resorna till alla världens hörn är en stor förmån och friheten att forma arbetet är ovärderlig. Sakfrågorna handlar ofta om riskvärdering och riskhantering och liknar givetvis ofta dem jag hade som svensk statsanställd strålskyddsbyråkrat, och administrativa uppgifter hade jag förstas då med. En stor skillnad är att jag idag inte behöver avdela någon tid åt personalfrågor, som avdelningschef på en tillsynsmyndighet hade jag ett stort personalansvar.

*/Jack Valentin*

## **Vad gör doktoranderna?**

Bidrag från en medlem i Riskkollegiets doktorandgrupp

En kort summering av mitt avhandlingsprojekt med arbetstiteln:

### ***Vetenskapliga kontroverser vid planering av ekologisk hållbarhet***

Vetenskapsbaserade kontroverser är en av de viktigaste drivkrafterna för forskningen. Detta innebär dock problem för den enskilde användaren av vetenskapliga resultat som knappast kan tränga ner i varje fråga och skaffa sig en välunderbyggd uppfattning. Särskilt tydligt är detta ett problem kring frågor som rör naturresurser och miljöproblem. Syftet med mitt projekt är att analysera vetenskapliga kontroverser inom miljöområdet samt att analysera konsekvenserna av vetenskapliga kontroverser för vetenskaplig och praktiskt hantering av miljöproblem och ekologisk hållbarhet. Två parallella fallstudier ramar in projektet: den vetenskapliga kontroversen kring kvävegödning av skogsmark samt de vetenskapliga studier och diskussioner som rör anläggning av våtmarker för rening av förorenade områden. Målet är att belysa och dela in dessa två vetenskapliga områden i olika delar för att lättare se vad kontroverserna grundar sig i och förstå skiljelinjerna. Dessa två delspår utgör grunden för vidare resonemang, dels kring varför skiljelinjer mellan olika kunskapsfält uppstår, och vidare om behovet av att överbrygga kunskapsgränserna, både inom vetenskapssamhället och mellan vetenskap och praktik, i frågor som rör arbetet med en hållbar utveckling.

Arbetet utförs vid Människa-Teknik-Miljö (MTM), naturvetenskapliga institutionen, Örebro Universitet.Handledare är Per Sandén, Linköpings Universitet och Rolf Lidskog, Örebro Universitet.

*/Michelle Benyamine*

\*\*\*\*\*

## **Referat från seminarium: Smitta från djur till människa – är oron befogad?**

Den 12 mars hölls ett seminarium med titeln: ***Smitta från djur till människa - är oron befogad?*** Seminariet var det första i en serie samarrangemang mellan Naturvårdsverket och Riskkollegiet. Programmet var sammansatt av Ivar Vågsholm och Agneta Oskarsson, Riskkollegiets vetenskapliga råd.

Begreppet Zoonoser, med vilket menas smitta som överförs från djur till människor, introducerades på seminariet av Ivar Vågshom, Zoonoscenter, Statens Veterinärmedicinska Anstalt. Syftet med seminariet var att från olika synvinklar ge en inblick i konsekvenserna av zoonoser för samhället. Hur skall de risker som kan uppkomma hanteras och kommuniceras i samhället? Vad är faror av mindre betydelse och vilka allvarliga händelser kan inträffa som samhället måste ha en beredskap för? Hur skall eventuella risker värderas och hur skall riskerna hanteras? Den stora betydelsen av att kommunikationen av eventuella faror till samhället sker på ett medvetet sätt betonades.

Zoonoser kan spridas via livsmedel eller via miljön, genom direkt kontakt med djur eller människor. Smitta via livsmedel är en potentiell risk som kan drabba stora befolkningsgrupper och orsaka betydande kostnader för samhället. Livsmedelsverket har därför ett välutvecklat system för livsmedelssäkerhet. Verkets representant Roland Lindqvist redogjorde kortfattat för det omfattande säkerhetssystem som skall minska riskerna för spridning av smittade livsmedel. Traditionellt har arbetet skett via rutiner för kvalitetssäkring i alla led som hanterar livsmedel samt med en kompletterande slutproduktanalys. På grund av en ineffektiv slutproduktskontroll och ett ökat internationellt handelsutbyte har utvecklingen drivits mot ett ökat förebyggande arbete, samt riskanalys.

För livsmedelsrisker gäller i likhet med andra typer av risker att begreppet risk har en dubbel betydelse, dels sannolikheten för en hälsostörning och dels konsekvenserna eller allvarlighetsgraden av ohälsan. Det är också viktigt att klargöra sannolikheter och konsekvenser av smitta på det individuella planet i jämförelse med populationer och samhällskostnader. För den enskilda individen kan risken att drabbas av en smitta vara relativt liten, medan kostnaderna för samhället av alla drabbade sammantaget kan vara högst väsentliga.

Terminologin liknar den för kemiska risker där man särskiljer den vetenskapligt baserade "riskvärderingen" ("riskbedömning" inom toxikologi) från den policyinriktade "riskhanteringen". Tillsammans med "riskkommunikationen" utgör dessa tre huvudmoment "riskanalysen". För en kvantitativ uppskattning av risken används olika modeller, antingen deterministiska eller sannolikhetsbaserade. En tydlig modell är av stor betydelse; med en sådan kan kunskapsluckor identifieras, olika riskhanteringsalternativ utvärderas och modellen kan tjäna som verktyg för internationell reglering.

Att smitta kan spridas från djur till människa har länge varit känt men inte studerats på ett tillräckligt systematiskt vis för att ge en klar bild av problemområdet. När det gäller till exempel spridning av campylobakter, så har olika arter av fåglar tidigare inte studerats separat. Studierna har varit av



tillfällig natur och ofta utförts runt fågelfarmer eller i urban miljö. Enstaka fall har sänts till Statens veterinärmedicinska anstalt för undersökning.

I de nyare studier som genomförts i Ottenby under medverkan av Björn Olsen, Länssjukhuset i Kalmar, har smitta från vilda fåglar studerats på ett systematiskt sätt. Var tionde fågel har plockats in för bakteriologisk analys samt bestämning av art, kön, ålder mm. Sammanlagt har 1800 fåglar studerats under flytten. Av fåglarna var 22% infekterade med campylobakter men stora skillnader fanns mellan olika arter. Till exempel var nästan alla trastar infekterade, och liksom hos kråkfåglar, detekterades främst stammar av campylobakter, som även förekommer hos människor.

En parallell evolution tycks ha skett för vissa fågelarter och stammar av campylobakter. Man kan fråga sig om infektionen kan ha inneburit någon evolutionär fördel.

Smittor kan även spridas från människor till naturmiljön. Det har till exempel visat sig att vissa bakteriestammar som är vanliga bland människor återfunnits i polarområdena.

Av stor betydelse ur risksynpunkt är spridningen av virus från fåglar till människor. Influensa av typ A förekommer både hos människor och fåglar. Man kan förmoda att änder utgör en reservoar för influensavirus. Förenklat kan sägas att en infekterad and i Kina förorenar dammar och vattenområden, varifrån smittan sedan kan spridas till människor och andra djur. Smittan sprids ofta via fåglarnas vandringsleder från norr och söderut genom Kina eller Europa.

Utbrott av influensavirus sker ofta i världsomfattande epidemier, eller pandemier. I mellanåren mellan de stora utbrotten sker mindre utbrott med det senaste utbrottets virustyp. Vilken är källan till nya virustyper? Sker de avgörande förändringarna till en ny virustyp hos fåglar eller hos människor? Fåglar studeras för att ge en möjlig indikation om när nya typer av virus kan dyka upp.

Smittor av influensavirustyp kan få mycket allvarliga konsekvenser som till exempel ”Spanska Sjukan”, som dödade ca 20 000 människor i Sverige. En plan för skydd mot denna typ av utbrott bör därför utarbetas.

En helt annan typ av smitta utgör parasiten ”rävens dvärgbandmask” om vilken Dan Christensson, Statens veterinärmedicinska anstalt, berättade. Parasiten är en plattmask som har en komplicerad livscykel. Räven är huvudvärd och sprider äggen med sin avföring. Äggen kan sedan smitta en gnagare som mellanvärd för att den vägen återigen infektera räven. Människan kan smittas genom

exponering för de mycket små äggen, som genom rävens avföring sprids i naturen. Infektionstypen karakteriseras av att den inte är avgränsad i en cysta, som annars är vanligt för bandmaskar, utan är av en infiltrerande, alveolär typ. Ofta infekteras levern, som därigenom blir avsevärt förstörad. Asien, Nordamerika, Östeuropa samt Schweiz och ett begränsat område på Själland har smittan. Sverige, Finland, Portugal och Spanien saknar ännu smittan. Orsaken till att smittan har spridits kan vara den ökning av rävpopulationen som följt på den effektiva bekämpningen av rabies med vaccin. Rävnen jagas inte heller i samma utsträckning som tidigare.

Äggen från "rävens dvärgbandmask" är mycket små och direkt infektionsdugliga. De kan spridas i naturen på olika sätt som till exempel med insekter. Äggen kan leva mycket länge i naturen och de tål höga och låga temperaturer mycket väl (-80 C omkring en vecka och + 60 C 5 min). Däremot är de känsliga för torka.

Diagnostiken på rävnen sker antingen genom obduktion vilket är besvärligt, eller med immunologiska metoder och DNA-teknik. Statens veterinärmedicinska anstalt undersöker ca 300 rävar årligen, men detta är inte fullt tillräckligt för att få en säker kontroll på om smittan kommit in i landet.

I Schweiz och Tyskland smittas ca en person på miljonen årligen av parasiten. Diagnostiken sker genom serologi eller olika radiologiska metoder. Terapi är dels kirurgi samt livslång terapi med läkemedel.

För att förebygga riskerna med smitta följs smittoläget i den svenska rävstammen. Dessutom sker information till hundägare att regelbundet låta avmaska sina hundar. Vidare avråds från att äta något från marken inom de smittade områdena. Om smittan förs in i Sverige kommer det att innebära att vi ej längre kan plocka svamp eller bär utan att tvätta händerna direkt och vi måste anrätta/koka vad vi plockat innan det kan ätas.

Den myndighet i Sverige som har ett centralt ansvar för hot som spridning av mjältbrand eller antrax är Socialstyrelsen. Johan Carlson därifrån gav en tillbakablick på beredskapen för mjältbrandssmitta i samband med de fall av mjältbrand som följde strax efter terroristattacken i New York. Mjältbrand är en sporbildande bakterie som kan infektera människan via sår, mag-tarmkanalen eller via luftvägarna. Sjukdomen har ett mycket snabbt förlopp. Vid snabbt insatt terapi är den inte farlig, men annars kan sjukdomen bli mycket allvarlig ofta med dödsfall som följd.

Hotet med antrax är redan känt sedan tidigare. Socialstyrelsen har en aktionsplan som inbegriper ett nätverk av flera myndigheter såsom polisen,

arbetsmiljöverket, Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI), Smittskyddsinstitutet (SMI), sjukvården. Aktionsplanen testades i samband med den aktuella hotbilden med smittade postförsändelser. Snabba beslut inom myndigheterna är viktigt. Samordning sker genom regelbundna möten. En viktig erfarenhet är samordningen av information till pressen. Ett enkelt budskap är viktigt. Samordningen fungerade väl när ett verkligt hot blev aktuellt.

Viktiga frågor som bör diskuteras i sammanhanget är:

Vad är en stor risk respektive liten risk? Hur görs en rimlig bedömning?

*/Titus Kyrklund*

\*\*\*\*\*

## **Riskkollegiets årsmöte**

Riskkollegiets årsmöte hölls den 18 april. Styrelsen tillsattes vid årsmötet 2001 för en tvåårsperiod och inga förändringar i sammansättningen har skett. Medlemsavgiften beslöts vara oförändrad 200 kr för år 2002. Det ekonomiska resultatet har förbättrats men revisorerna noterade att en bättre balans är önskvärd, eftersom föreningen fortfarande dras med ett negativt saldo. Likviditeten var dock tillfredsställande. Styrelsen beviljades enhälligt ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Föreningen bör ha en bredd i sitt utbud för att attrahera olika grupper med intresse för riskfrågor. Det ansågs rimligt att genomföra 2-4 seminarier under det kommande verksamhetsåret. Inom föreningens styrelse planeras för närvarande ett seminarium om ”förbisedda och kanske oförutsägbara risker” och ett på temat om ”hur olika aktörer överdriver eller förringar risker för att gynna sina egna syften”. Ett förslag att belysa ”sårbarhet i samhället” som ett framtida tema diskuterades och exemplifierades med för samhället vitala funktioner som vattenförsörjning samt ”unika” industrier. Möjligheten att stärka föreningens budget genom att ta upp en avgift vid föreningens seminarier diskuterades. Avgiften skulle i så fall främst inriktas på grupper som deltar inom ramen för sitt arbete. Verksamhetsberättelsen för år 2001 finns på Riskkollegiets web-sida.

*/Titus Kyrklund och Marie Haag Grönlund*

\*\*\*\*\*

## **MEDLEMSINFORMATION**

### **Kommande möten**

Kris och katastrof är aktuella teman för Riskkollegiet. Styrelsen arbetar för närvarande med ett förslag till ett seminarium om risker för oväntade och plötsliga katastrofer med omfattande konsekvenser för hälsa och miljö. Preliminärt planeras ett arrangemang till hösten. Synpunkter och idéer från medlemmarna kring detta tema välkomnas!

### **Nya medlemmar**

i Riskkollegiet är Annika Hanberg, Lars Harms-Ringdahl, Bo Sundqvist, Fredrik Waern, Pernilla Arinder, Ylva Bexell, Love Ekenberg

### **Redaktion Kollegiets styrelse**

Olof Söderberg, ordförande / ansvarig utgivare

Sven Ove Hansson, vice ordförande

Titus Kyrklund, sekreterare

Misse Wester-Heber, kassör

Ann Enander, ledamot

Jana Fromm, doktorandombud

Marie Haag Grönlund, suppleant

Dick Hedberg, suppleant

Sten Grapengiesser, suppleant

Redaktör: Marie Haag Grönlund

Kansli: Sigbladh Administration HB

Box 10022, 181 10 Lidingö

E-post: [riskkollegiet@riskkollegiet.nu](mailto:riskkollegiet@riskkollegiet.nu)

Web-redaktör: [marcus.abrahamsson@brand.lth.se](mailto:marcus.abrahamsson@brand.lth.se)

Tel: 08-731 43 95 Fax: 08-731 43 99

Postgiro: 63 58 95-6

Webplats: [www.riskkollegiet.nu](http://www.riskkollegiet.nu)